XXII. évfolyam. 2. szám. Turócz-Szt.-Márton, 1903. január 11.

Felvidéki Hiradó.

POLITIKAI HETILAP.

Előfizetési árak:
Egész évre . . . . . 8 kor.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . . . 2 „
Egyes szám ára 20 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, a hirdetési és előfizetési pénzek a kiadóhivatalra czimezve Turócz.-Szent-Mártonba küldendők.

— Hirdetések legjutányosabban, árszabály szerint. —
Lapunk számára hirdetéseket — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési iroda elfogad.
Nyilttér soronként 40 fillér.

A csehek Magyarországon

(A cseh-tót egység terjeszkedése.)

Hogy a cseh-tót egység eszméje ma már nem idealis törekvés, hanem igen is gyakorlati téren kezdi létét bizonyitani, arról már unos-untalan megemlékeztünk.

Az a czikksorozat, a melyet dr. Czambel Samu tett közzé lapunkban és a mely tanulmány a magyar képviselőház tagjainak is kezei között van, minden szakszerüsége mellett is hatalmas politikai momentum, a mely az utolsó órában tettre hivja föl mindazokat, a kik hazánk nyelvi és politikai egysége iránt érzékkel birnak.

Nem ismételjük mindazt a mit erről a kérdésről már elmondottunk.

Lapunk hiven teljesitette feladatát a mikor a cseh-tót egység megteremtésére irányuló törekvésekről hiven beszámolt és feltárta azt az aknamunkát, a mely immár napnap után tágasabb mederben folyik és ma holnap oly alakot ölt, a mely az egész Felvidék nyugalmát, politikai és közgazdasági önállóságát támadja meg.

Mert a cseh-tót egység nem csak a nyelvi, faji egység megpecsételésére szoritkozik.

A csehek nem azért áldoznak ma még naptárakra, néplapokra, hogy a cseh nyelv terjesztését előmozditsák. De nyilvánvaló czéljuk csak is a közgazdasági megfészkelés lehet, a mely búsásan fogja kamatoztatni a most még ártatlan törekvéseknek látszó mozgalomba való befektetést.

Két fontos momentumról adunk most hirt. Az egyik Prágából jön, a másik itt Turócz-Szent-Mártonban jelentkezik.

Kálal tanár, a prágai cseh-tót egység egyesületnek titkára nem régen arról adott hirt a prágai *Slovansky Prehlad* czimü havi folyóiratban, hogy szándékában van a magyarországi tótokat olcsó népies olvasmányokkal ellátni és ezen felül kész még arra is, hogy *egy nagyon olcsó cseh- és tót nyelvü* néplapot adjon ki. Erről persze a magyar sajtó is megemlékezett érdeme szerint, a mi Kálal urat nagy haragra lobbantotta. Haragja most tört ki, sőt fenyegetődzik is. Első sorban a miniszterelnökség mellett fennálló fordító osztályon veri el a port, a melyben állitólag *renegát tótok* végzik e munkát még pedig czéltudatosan ferditve úgy, hogy a magyar sajtó a csehek mozgalmairól nem lehet jól tájékozva. Bevallja azonban, hogy igen is szándékoznak cseh-tót néplapot kiadni, de nem Budapesten, hanem máshol. Egyben turócz-szt.-mártoni barátaihoz fordul és arra kéri őket, hogy ne is tiltakozzanak e terv ellen, mert tiltakozásuk tárgytalan — a lap máshol fog megjelenni; különben is azt ajánlja, hogy azt, a mit a csehek a tótokról irnak azt ne a magyar lapokból, hanem a cseh ujságokból olvassák.

Majd igy folytatja „A magyarok egész az Amur folyónál keresték testvéreiket, ne fájlalják, ha mi a saját testvéreinkhez húzódunk, a kik egy és ugyanazon birodalomban élnek velünk. A sirunkat ásnók, ha azt tennők a mi a németeknek meg magyaroknak tetszik. A magyarok nektünk mindig elleneseink voltak, akár ápoltuk a tótokkal a kölcsönösségi viszonyt, akár nem. És a tótoknak is mindörökké kárát fogják keresni, mert a magyarság hóditó és parazita nép. A magyarság szétterpesztett kezeit, csak az erő elől vonja vissza és az akkor következik be, *ha a tótok a csehekkel kulturailag egyesülnének.* Egy nyolcz milliónál erősebb, kulturailag egységes, érett nemzet, a mely gazdaságilag erős — imponálna egy kicsit a *„magyar bácsinak.“*

Ennél világosabban nem lehet programot adni. Ebből kitünik, hogy a csehek a tótokat elnyelni akarják, kulturailag egyesiteni. A csehek igy magyarázzák a kölcsönösséget a helyett, hogy a tótokat engednék, hogy ha már a magyar kultura befogadásától irtóznak, legalább a maguk kezdetleges kulturájukat müvelnék. De kitünik ebből a *végczél is, a közgazdasági akczió,* a melynek előhirnöke a turócz-szt.-mártoni cellulose gyár alapitása. Igaz, hogy korcsmáros nélkül csinálták meg ezek a jó urak a számadást s nem valószinü, hogy egy hamar füstöine a cellulose gyár kéménye, de a czélzatosság megvan, érdekközösségbe vonni a felvidéki tót lakosságot. Azt is halljuk, hogy cseh tőkével más vállalatok is keletkezőben voltak már, azonban turócz-szt.-mártoni cellulose gyár gyászos sorsa nagyobb óvatosságra birta a tőke a tulajdonosokat. A közgazdasági akczió tehát egyelőre szünetel, de a cseh tót néplapnak kiadásával kulturális téren folyik a munka.

Azt hiszik, hogy Kálal fejtegetése meg a között az értesülésünk között, hogy a *Ludové Noviny* legközelebb már hetenkint háromszor fog megjelenni Turócz-Szent-Mártonban — meg van az okozati összefüggés.

Aligha csalódunk, ha azt feltételezzük, hogy a *Ludové Noviny* mely eddig is a cseh-tót egységnek hirdetett szócsöve, organuma volt, megerősödéséhez az eszközöket Prágából meriti.

Ily körülmények között konstatálni lehet, hogy a cseh-tót egységre való törekvés a gyakorlatban is terjeszkedik és maholnap az egész Felvidék el lesz árasztva ennek a mozgalomnak kiadványaival. És mindezzel szemben mi tétlenül, összetett kezekkel, keleti nyugalommal, nagyuri tempóval nézzük a történőket annélkül, hogy legalább szalmaszálat tennénk a mozgalomnak utjába.

Hol a magyar társadalom, hol vannak a közművelődési egyesületek? Mi a programja az egyiknek, mi a másiknak ennek az inváziónak a megbénitására?

Mozduljunk már meg, tegyünk valamit, addig mig nem késő.

Delirium. Lapunk mult évi folyamában talán a kellőnél is többször mutattuk be a „Nár. Nov.“ czikkeiből stylpróbákat, annak igazolására, hogy itt nem a tót népnek, a tót nyelvnek állitolag elkobzott avagy elkobozni szándékolt jogaiért és szabadságaiért folytatnak harczot, hanem azért, hogy ezt a tót népet ingereljék, izgassák, gyűlölségre oktassák a magyarság ellen s hogy egy pár embernek deliriumos álmai átragadjanak a józan eszü, nemzetükhez s hazájukhoz hű tót elemekre is. Sajnos, ez uj évfolyamnak már második számában ismét be kell mutatni ilyen förmedvény részletet, amelynek, ha nem a delirium volt a tollbamondója, úgy akkor nem tudjuk, hogy vajjon hol lehet határa annak a ferditésnek, annak a rosszhiszemü ráfogásnak, annak a nemzetiségi vakmerőségnek, amelyre ezen és hasonló czikkeknek irója képes. Ime egy kis mutatvány a „Na Sylvestra“ czimü czikkből. „A szószátyárok tévednek, ha azt mondják, hogy az idő, az emberi végzet a nemzet nivója lényegileg nem változik. Hogy az volt és lesz, hogy a generáczió erkölcsi és lelki állapota közt nincs különbség, hogy az öregek a multat folyton dicsérettel, a jelent pedig kritikával emlegetik. Bizony tévednek. Mi még bele nem öregedtünk a vénség kedvetlenségeibe, boszúságaiba, de alig van komoly férfi, a ki gyakran meg nem akadna a szokatlan *politikai durvaságon, a politika elvadulásán,* a módok alacsonyságán, a fegyverek gyalázatosságán, a milyeneket az ellenséggel szemben használnak. Mai nap azok már nem fényes lovagi fegyverek, nem tiszta kardok és karcsú török, de nyers csákányok, trágyát hordó vas villák. Oly időket élünk, a mikor a vakmerő brutálitás predikációját magas méltóságokkal jutalmazzák, a magán vagyon politikai czélból való elkobzásának produkcióját. De mire való a magyarázás, mire valók az egyes esetek. A ki a mai savanyú rothadás nyüzsgő rovar rajára, az alacsony szenvedélyektől szétmarczangolt arczokra tekint, az a mi nagy, de kevésbbé ismert nyomoruságosan komentált költő-jósunkkal felsóhajthat.“ Követi ezt sylvesteri csendélet — hangulatot valami poeta — jósnak (a nevét nem tudjuk meg) a förmedvénye mint citatum, amely a Reb Menachem-féle ékesszólásra emlékeztet, jó lenne, ha a tót nemzetiségi izgatókon teljesülne mielőbb, — megérdemelnék!

—

A vajda czikkez. A tót tulzók t.-szt.-mártoni frakciójának és a „Nár. Nov.“.t kiadó konzorczium látható feje, Mudroň Pál ügyvéd czikkeket ir lapjában, megirigyelve nyilván a Bánffy Dezső báró babérait, amiket ez a magyarositás terén tollával kivivott. „*A magyarositás az igazság világitásában.*“ czimet viseli a tót vajda czikksorozata, amely a kérdést történeti és politikai szempontból fejtegeti. Eszünkbe jut e fejtegetések olvasása közben a tót násznagy, aki Ádámon és Éván szedi rendesen mondókáját, hogy a Miso és a Hanka házassági frigyét kellő világitásba helyezze, azonban az Ádám és Éva meg a Miso és Hanka *közti* korszakokon úgy siklik át, mintha ezek nem is léteztek volna. Kár volt a kőkorszakon nem kezdenie azokat az ő történeti fejtegetéseit az érdemes tót vajdának — mert nyilvánvaló, hogy ebben az országban tót ember faragta meg az első bazaltbaltát, — ha már a Szent István magyar király latin nyelven irt dekretumaiból is a tótok állitólagos igazai mellett idéz. A vajda valamikor történetet is tanult, de úgy látszik, nem jól tanulta s ezt lapunk közelebbi számában igyekezünk majd kimutatni.

Uj egyesület.*)

A magyarság ébredezéséről ismét oly sok kedvező hir szárnyal, hogy azt mondják, nem is magyar ember, a kinek szive sebesebben, lelkesebben nem ver e mozgalmakra s a velük kapcsolatosan keletkezőben lévő uj egyesület nagy czéljaira. S ime én, a ki már kora ifjuságomtól itt küzdök, ki annyi éven át nemcsak nézem, de látom is az itteni hazaellenes áramlat romboló munkáját, ismerem ennek eszközeit, czéljait, s kicsi erőmmel iparkodom magam részéről is gátat vetni a veszedelemnek, mely imádott nemzetemet és hazámat fenyegeti: én nem igen tudok örülni ez uj riadónak. Hogy miért nem? majd elmondom. Egynek örülök csak, hogy mégis hódit a nézet, mely szerint a magyar társadalomnak kell első sorban sikra szállania a veszedelemmel szemben, s csak mikor előkészitette a teret, akkor jön az államhatalom, a mely mig egyrészt a szerzett vivmányokat állandósitja, másrészt ezekre támaszkodva betetőzi a mindnyájunk által czélbavett, s a nemzet jövőjét egyedül biztositó müvet.

Előbb hadd beszéljek arról, a minek örülök, hadd mondjam el, miért örülök.

Még folyton hallatszanak hangok, hogy a nemzetiségi túlzókkal szemben első sorban az államhatalom köteles föllépni. A kik idegenajku honpolgárok között élünk, jól tudjuk, hogy minő veszedelem rejlik e tanban. A kik a dolgokkal nem eléggé ismerősök, szinte nem minden gúny nélkül hajlandók kérdezni:

*) Lapunk jeles munkatársának, a felvidéki állapotok alapos ismerőjének czikkét minden változtatás nélkül közöljük, mert lényegében mi is egyetértünk vele. De nem mindenben. Erről majd egyik legközelebbi számunkban. Szerk.

ugyan mi legyen az a veszedelem? Megfelelek rá. Az idegenajkuak között élő magyarságban magárautaltságából, önfentartási ösztönéből fejlődött ki az a szünetlen éberség, a mely a veszedelemmel szemben folyton résen áll, a mely mindig készen áll a küzdelemre e nemzet és haza jogaiért. A folytonos veszély tudatából nőtt ki benne az a lelkesedés, az a rajongó ragaszkodás magyarsága iránt, a mely az élet ezer baja között sem feledkezik meg soha arról, hogy ne csak a mindennapi kenyérre gondoljon, hanem arra az ideális kötelékre is a mely az egyesnek, mint résznek boldogulását az egésznek, a nemzetnek boldogulásával egybefűzi: egyiket a másikkal azonositja. S ugy-e, hogy ez jól van igy? De ez csak addig marad fenn, mig az idegenajku lakosság közt élő magyarság látja, hogy ezen őrszerepére, tevékenységére feltétlen szükség van, ezt helyette más, még pedig egy hatalmasabb nem veszi át, egy oly hatalmasabb, a melynek ténykedésében aztán elég biztositékot lát arra, hogy most már nélküle is rendén fog menni minden. A mint ilyen más előtérbe lép: a lelkesedés, a küzdő kedv azonnal lankad. Maradjon azért az államhatalom csak a háttérben s csupán arra tegyen kezet, amit a társadalom már meghóditott, hogy ennek erői uj vivmányok megszerzésére fölszabaduljanak. Tudom, hogy elegen vannak már itt a Felvidéken, a kik az itteni magyarságról táplált nézeteimre azt mondják: Tempi passati! Azok a lelkes magyarok, a minőkről én irok, fehér hollók immár. Csakhogy ez nem ugy van. Igaz, megfogyott a számuk, de azért én még személyesen is ismerek eleget, a kik az enyémekkel hasonló érzelmektől vannak áthatva, a kik nem szünnek meg erélyesen küzdeni a magyarságot ostromlók ellen. Az államhatalom beavatkozását legjobban azok a lanyha magyarok sürgetik, akik mindenekfölött a saját kényelmüket féltik. Kik vagy egyáltalában nem akarnak résztvenni a nemzetük érdekében folyó harczban s nagyon jól esik nekik, hogy kitaláltak valami elvet, a melyet hangoztatva saját lelkiismeretük s a világ előtt igazolhatni vélik magokat, vagy a kik a küzdők sorába legfeljebb csak akkor óhajtanának lépni, mikor látszólag a kényszer szoritaná őket rá. A kik nem képesek tisztán magyar érzésük erejéből kifolyólag szembeszállani az ellenséggel, megtörni vele minden érdekközösséget, hanem azt szeretnék, hogy ha avval a hazaáruló puszipajtásukkal egyszer csakugyan végkép le kell számolniok, akkor legalább mentegető szóval tehessék: nyemuozsem bracsek muoj! vsak vigyis, ale muszim, bársz já uznám, vsak vies nie szom sovén stb. — Attól ugyan Isten mentsen, hogy az ilyenek tanácsát kövessük. Eszméknek tért hóditani a mai időkben csak az tudhat, a ki kényszer nélkül, szive vérével szegődik szolgálatukba, s nem azért, mert muszáj!

S még valami!

A társadalom harcza nem szül politikai martyrokat, — az államhatalomé igen. Vivja meg hát a magyar társadalom igaza tudatában a harczot a haza ellenségeivel, — az államhatalom pedig csak a már meghóditott tért szállja meg, mert ezzel már martyrokat nem csinál.

Hogy az igaz magyarság lelkesedését, további éberségét nem kell félteni már, oly erők föllépésétől, melynek következtében e lelkesedés, ez éberség lanyhulhatna; hogy nem mutatkozik elég hajlandóság a kényelmes magyarok hazafiatlan nembánomságának védő takargatására; hogy a martyrokat szülő eszközök legerősebbikét nem igen szándékoznak harczba vinni: ezért örülök elülemlitett ama vélemény terjedésének, hogy első sorban a magyar társadalom küzdje meg a magyarság érdekében folyó harczot.

S most hadd térjek vissza arra, miért nem örülök egy uj magyar egyesület keletkezésének. Mikor majdnem husz évvel ezelőtt megalakult a F. M. K. E. micsoda riadalom volt az! Milyen örömmámorban úszott a felvidéki magyarság! Azt hittük: no most már örökre vége itt minden pánszláv fészkelődésnek. — Gyült az erkölcsi és anyagi tőke s nem volt magyar, ki a legvérmesebb reményekkel ne nézett volna a jövőbe. Mi történt, hogy történt éveken át, ne beszéljünk róla; tény, hogy most már az egész F. M. K. E. nem más mint egy rideg hivatali apparátus, a melyből teljesen hiányzik az egyesületet létrehozott lélek. Elköltik a meglévő vagyonnak előirányzott részét néhány óvodára magyarositási experimentumra, s avval vége. Fejlődésről, a társadalmi tényezők érdeklődésének fenntartásáról s továbbfejlesztéséről szó sincs, Ezt bizonyitják nemcsak a folyton kisebb és kisebb részvétel mellett lefolyó évi gyülések, hanem bizonyitja legjobban az, hogy ime, mikor a Felvidéken komolyabb, czélravezetőbb akcziót sürgetnek, akkor már alig esik szó a F. M. K. E.-ről, hanem egy uj egyesület létesitését tartják szükségesnek. Ez bizony nem egyéb, mint a F. M. K. E. erkölcsi csődje. A F. M. K. E. keletkezése óta uj meg uj hasonló czélu egyesületek támadtak: az E. M. K. E., a D. T. M. K. E., a fővárosban székelő Nemzeti Szövetség és számos más, s mi az eredmény? Hogy éppen ugy rugaszkodunk most is az idegen nyelvü területek gyarapodása, az idegen nyelvü tulzók szemérmetlensége stb. baj ellen, mint mielőtt ez egyesületek létrejöttek.

Egy legeslegjabb egyesülettel akarunk segiteni a bajokon? Nem lesz ebből több kár, mint haszon?

Annyi hiábavaló kisérletezés után egy uj egyesülettől csak akkor reménylenék számbavehető eredményt, ha az igazi nemzeti ligaképp volna képes föllépni. Ha intéző köre a nemzet legalkalmasabb egyéneiből alakulna. Szellem, rang, vagyon, tekintély egyesülne benne. Oly vezetők, a kik nem szorulnak arra, hogy koronánként kunyorogjanak pénzt a szent czélra, a kik, a mikor vezetői szerepet igényelnek és vállalnak, nem kivánnak egyuttal fizetett hivatalnokai lenni az egyesületnek, más előnyöket nem várnak munkálkodásukért, kik maguk mint a különféle helyi viszonyok nem ismerői nem avatkoznak az azok ismeretét igénylő munkába, hanem tudnak teremteni a nagy czélnak megfelelő alapot, tudnak ennek uj meg uj, nem szivárgó-, hanem bugyogó forrásokat nyitni, nem várnak azért, mert hazafias kötelességet teljesitenek, sem kitüntetést, sem előléptetést, sem fizetést; megelégesznek az általános irányitással, az elvek gyakorlati kivitelét azokra bizva, a kiknek nap-nap után módjuk is van rá, hogy megismerjék az ellenséges aknamunkát, meg a bajok közepette lakván, egyuttal legjobban tudják is, milyen eszközökre van szükségük a czél elérésére.

Ilyen uj egyesület megalakulására azonban még mindig nem igen lehet reményünk, s épp ezért, ha ilyet nem teremthetünk, ne akarjuk már a meglevőket még egy, előreláthatólag hasonló gyöngével szaporitani. Inkább igyekezzünk a régieket reformálni, működésüket jobb irányba terelni.

A mik a hibáink általában a társadalmi eszméket propagáló egyesületeinknél, azokat a hibákat bőven megtaláljuk közmüvelődési egyesületeinkben is. Egy szép eszme föllelkesiti a társadalom nagy rétegeit, a küzdők sorába lépnek minden térről, s ha csupán az alakuló gyülések után itélné meg valaki társadalmi tevékenységünket, akkor a kápráztató eredményeket kell következtetnie. Csakhogy mi történik tovább? Már az első vezetőség megválasztásánál is fényesen kidombrodik az az együgyü elvünk: Csak nagy urakat! Nagy urakat! Ne ők érezzék magukat megtisztelve, hogy a vezérszerep rájuk bizatik. (a minthogy nem is szokták megtiszteltetésnek venni, s csak természetesnek találják a dolgot,) hanem az egyesület vegye, boldogsággal határos megtiszteltetésnek, hogy a vezetést kegyesek elvállalni. Nagy urakat! Mert hát az állás, a tekintély! Arról legkevésbbé se essék szó, hogy azok a nagy urak megérdemlik-e, az ő fáradalmuk eredménye-e az eszme megtestesülése; általában értenek-e a dologhoz, van-e kilátás, hogy az ügy érdekében nemcsak szerepelni, hanem tényleg munkálkodni hajlandók-e, s micsoda következményei lesznek ez eljárásnak egy oly egyesületnél, melyben számbavehető sikerre csak ugy számithatni, ha épp a vezetők fáradhatlan tevékenységet fejtenek ki. — A többi aztán magától megy. A nagy urak megcsinálják az udvarukat, a mely kormányoz helyettük; reprezentálnak, ünnepeltetik magukat. A sok, igazán dolgos, az ügyet közvetlen tapasztalat alapján ismerő, de szegény kis ember pedig legfeljebb staffage-vá lesz. Nagy dobszóval hirdetett fényes gyülések, s melyeken csupa dicshymnus zeng: a helybeli nagyságoknak kötelességszerüen tiszteletbeli elnökökké való megválasztása; drága bankettek, a melyekre szegény embernek nem telik; s aztán semmi egyéb, csak tömjén füst és rózsás köd, a melytől ugyan soh'sem lesz nagyobbá sem az ország, sem a nemzet. Vagy nem igy van?

Én legalább ilyennek látom az állapotot, s a ki éveken át figyeli a dolgok menetét, bizonnyal igazat fog adni. Talán lesznek, a kik mondják s nem is egészen alaptalanul, hogy a régi egyesületeinknek általam vélt alapos megreformálása aligha lenne kivihető. Félreértések keletkezhetnének, melyek itt-ott elidegenedést vagy elkeseredést szülhetnének és szenvedne az ügy. Ha így áll a dolog, hát akkor ne reformáljuk ez egyesületeket, de fenn se tartsuk! mert bizony mondom, hogy ha 10 tanitó, jegyző, pap, esetleg falun lakó erdész vagy más intelligens ember összefog, minden egyesülés nélkül, csak egyszerü magyar kézszoritással fogadalmat téve a magyarság ügyének előbbrevitelére, többet tudna elérni, felmutatni, mint azok.

Mi történjék hát az esetben az egyesülettekkel, ha sem nem reformáljuk őket, sem fenn nem tartjuk? — Alakuljanak a meglevő vagyonnal pénzintézetekké és szalljanak szembe az idegenajku tulzók pénzintézeteivel. Nemcsak, hogy a nép közötti ily működésükkel többet fognak elérhetni czéljuk érdekében, hanem a miben eddig még egyedüli üdvös tevékenységük nyilatkozott, annak a néhány óvodának fentartási s néhány tanitónak jutalmazása költségeit is fogják fedezhetni a pénzintézet, esetleg fiókjainak nyereségéből.

Ha ez meglesz, akkor beszélhetünk már egy uj egyesület létesitéséről is anélkül, hogy félreértésekre ad nánk okot, vagy mást lenéző vetélytársnak akarnánk bemutatkozni.

Honvéd.

Nyilt levél.

Morhács Márton turóczi ág. h. evang. espereshez.

Nagytisztelendőséged, mint a turóczmegyei törvényhatóságnak tagja, a legutóbb megtartott vármegyei közgyülésen jónak látta az állami sikolák működését elitélni. A többi között azt mondotta, hogy az állami iskolákban a gyermekek semmit sem tanulnak és csak papagáj módra hadarnak néhány magyar szót.

Ezt az állitását mint valótlant ezennel visszautasitom.

Ugyan mondja meg esperes úr, hogy hol szerezte tapasztalatait? Hány állami iskolát ismer, melyekben szerezte azokat a szomoru tapasztalatokat, a melyek alapján feljogositva érezte magát e lesujtó kritikára?

Aióta tudomást szereztem felháborito és igaztalan vádjáról, kérdezősködtem állami iskolai kartársaimnál, hogy járt-e náluk Nagytisztelendőséged?

Eddig azonban egyiknek sem volt szerencséje esperes urhoz és igy csakugyan rejtély előttem, hogy honnan merithette a bátorságot, az állami iskolákról ugy nyilatkozni amint azt tette.

Mert csakugyan bámulnom kell bátorságát a melylyel felszólálását megtette,

Egy olyan embertől mint esperes úr, a ki nyiltan ahhoz a párthoz tartozik a melyik a magyarságnak nem barátja — elfogulatlan itéletet nem is várhatok.

De azért vegye tudomásul, hogy az állami iskolákban igenis magyar nyelven folyik a tanitás, de a mit tanulnak azt értik is a gyermekek — a miről minden állami iskolában meggyőződhetik, ha oda fárad. És ez igy lehetne az esperes ur vezetésére bizott felekezeti iskolákban is, ha gondoskodna róla, hogy tanitói a magyar nyelv tanitását komolyan vegyék és ha esperes ur jó példaadás kedvéért arról szólott volna a megyei közgyülésen, hogy a magyar nyelv tanitását igen is szivén viseli és azt minden tanitójának melegen ajánlja. De esperes ur nem azt tette, hanem a magyar nyelv tanitása ellen tüntetett és azzal mintegy tudomásukra adta az evangelikus felekezeti iskolai tanitóknak, hogy nem sokat ad a magyar nyelv tanitásának eredményére.

Reménylem azonban, hogy ezeknek több eszük lesz, és nem hallgatnak az esperes ur szavaira, hanem végzik törvényes kötelességüket.

Az igaz, hogy az állami iskolából kikerült növendékeink lassanként felejtenek abból a mit tanultak és igy a magyar beszédből is. De ennek nem mi állami iskolai tanitók vagyunk az okai a kik őket a magyar beszédre megtanitottuk, hanem a pánszláv áramlat ebben a megyében, a melynek az is egyik jelensége, hogy a pánszláv házhoz kerülő fiu vagy leánynak még azt sem engedik meg, hogy magyarul beszéljen. Nem csoda tehát, ha a magyar beszéd gyakorlatából kijön az ifju vagy leány, ha ilyen pánszláv házhoz veti őt a sors.

De levelemnek tulajdonképeni czéljára térek át.

Ezennel meghivom esperes urat iskolámba és kérem is hogy személyesen győződjék meg nálam — és bátran merem mondani más állami iskolai kartársamnál is — hogy tanitásunk öntudatos és értelmes, tanitványaink pedig nem papagájok, hanem tót szülőknek hazafias szellemben nevelt gyermekei.

Kis-Csepcsény, 1902. január 1.

Rásztoczky József
állami iskolai tanitó.

HIREINK.

— **Személyi hir.** Ifj. Justh György Turóczvármegye főispánja, ki az ünnepeket családja körében Budapesten töltötte, kedden este székhelyére Turócz-Szent-Mártonba visszaérkezett.

— **F. M. K. E. bál** A Felvidéki Magyar Közmüvelődési Egyesületnek turóczvármegyei választmánya javára f. évi február hó 1-én vasárnap Turócz Szent-Mártonban a vármegyeház nagytermében zártkörü tánczestélyt rendeznek, a melynek védnökségét ezen alka-

lommal is ifj. *Justh* György turóczi főispán vállalta el. A rendező bizottság elnöke *dr. Beniczky* Akos vármegyei főjegyző, alelnöke *Párvy* Endre tanár és *dr. Trombauer* Árpád kir. albiró; jegyzők dr. Lax Ernő és Záthureczky Miklós. háznagy Boldis Dezső, pénztáros Noszák Géza, ellenőrök ifj. Buócz Károly és Hoffmann József. A bizottságnak ezeken kivül még 57 tagja van. Erre a táneznulatságra, mely mindig fényesen szokott sikerülni, az előkészületek már megindultak. Semmi kétségünk benne, hogy vármegyénk magyarsága fog egymásnak találkozót adni és tömeges megjelenésével is dokumentálni, hogy a nemes és hazafias irányu törekvéseket készséggel támogatja.

— **Párbaj ügyünk.** A mult héten szerdán hirdették ki a turócz-szent-mártoni járásbiróságnál a beszterczebányai kir. törvényszéknek, mint II-od fokú biróságnak itéletét a *Berecz* Gyula kir. tanfelügyelő és *Skultety* József hirlapiró között nemzetiségi politikai ügyből keletkezett pisztolypárbaj ügyben hozott itéletet, a mely szerint a törvényszék Berecz Gyula büntetését 7 napra, Skultety Józsefét pedig 14 napra leszállitotta. A II-od fokú itéletben mindketten belenyugodtak és igy az jogerőssé vált. Az elitélteket mindketten azon kérelmet terjesztették elő az igazságügyminiszterhez, hogy büntetésüket a váczi állam fogházban töltheassék ki.

— **Megkezdték a vármegyét.** A vármegyei számvevőségek és pénztári személyzet mint azt hirül adtuk részben a pénzügyigazgatóságnak helybeli kirendeltségéhez, részben pedig a helybeli kir. adóhivatalhoz osztatták be. A vármegyénél az utolsó hetekben alapos rendezkedés folyt, mert közeledett a nap a mikor az összes számvevőségi és pénztári ügyeket az állami közegeknek kötelesek átadni Ez az átadás f. hó 8-án kezdődött meg Grumich Géza kir. tanácsos pénzügyigazgatónak személyes vezetése alatt. A vármegye részéről Beniczky Kálmán alispán és a megfelelő segéd személyzet vesz részt az átadásnál mely előre láthatólag több napot fog igénybe venni.

— **Menetrend változás** lesz f. é. május hó 1-jével, a melynek hire már most is izgalomba tartja Turóczvármegyének közönségét. Ugy hallatszik ugyanis, hogy az a reggeli személyvonat, a mely most 7 óra 16 perczkor érkezik Körmöczbánya felől Turócz-Szent-Mártonba, május hó 1-jétől kezdve jóval korábban, állitólag már reggeli 6 órakor fog ideérkezni. A vármegye alsó felében lakók már eddig is zokon vették, a vonatnak korai indulását és ide érkezését. Most pedig kétségbe vannak esve az uj terv megvalósulása miatt, mert ebben az esetben ezt a vonatot alig használhatják. Ugy halljuk, hogy ebben a tárgyban illetékes tényezők megfelelő lépéseket szándékoznak tenni, hogy a közönségnek méltányos óhajtását teljesitsék. A menetrendben különben még más változásokat is terveznek.

— **Mulatság Znióváralján.** „Sylveszter estélyét a znióváraljai Magyar Olvasókör kedélyesen ünnepelte meg. A magyar hölgyek Somogyi Gézánéval élükön buzgólkodnak azon, hogy a zniói kis magyar társaságot gyakoribb összejövetelek által egybe forraszszák. Nekik köszönhetők a szombati theaestélyek; az ő érdemük a Sylveszteri mulatság is. — A mulatság bankettel kezdődött, melyen majdnem teljes számban megjelent a magyarsag, sőt néhány igen kedves vendég is jelen volt e mulatságon. A banketten köszöntőket mondottak Somogyi Géza, a kör elnöke, ki a hölgyeket éltette, Dávid János a kör. elnökét, Szibner Gyula ugyancsak a hölgyeket köszöntötte fel. — A bankettet táncz követte, mely vigan folyt éjfélig, a midőn egyszerre a terem elhomályosodott és egy sötét alak jelent meg az ó év (Dr. Messinger Mór) utána két gyönyörü jelmezes női alak (Feiner növérek) az uj év képviseletében. Végül Somogyi Géza búcsúztatta el az ó evet és üdvözölte a jelenlévőket, boldog uj évet kivánván nekik. Erre ismét megkezdődött a táncz, mely vigan folyt egészen hajnalig.

— **Bizottsági tag választások.** A törvényhatósági bizottsági tagok választása a jövő hét folyamán fog megmegejtetni. Január hó 14 én választanak *Znióváralján* a hol *Éder Ferencz* kir. járásbiró, *Brestyanszky Gyula* vricskói plébános és *Bertsch Otto* gazdasági szaktanár a jelöltek. Ugyanezen a napon lesz a választás *Priboczon* a hol Thomka Ferencz folkusfalvt biró a jelölt T.-Szt.-Mártonban f. hó 14-én lesz a választás, a jelölt személyében még nincsen megállapodás. Ezen a napon választanak *Kostyánban* és a hol Beniczky Kalmán alispán a jelölt. *Turánban* szintén 15-én választanak a hol *Jellinek* Bertalan szucsányi jegyző, és *Rántó Felecs* József a jelöltek. *Priekopán* folyó hó 16-án lesz a választás a hol Saager Ferencz vasuti felügyelő a jelölt. Ugyanazon a napon választanak Szucsányban is a hol Dr. Haaz Simon és Lencsó András a jelöltok. A magyar hazafias párt a maga részéről megtette a kellő lépéseket arra, hogy a maga számára biztositsa a többséget. Reméljük, hogy ennek sikere érdekében minden egyes hazafias érzelmü szavazó megteszi a magáét és lehetetlenné teszi, hogy a tót tulzók egy helyet is nyerjenek.

— **Halálozás.** *Soltész György* mosóczi kereskedő f. hó 7-én szivszélhüdésben hirtelen elhunyt. Temetése 9-én ment végbe Mosócz és környékének nagy részvéte mellett.

— **Bujkáló gróf.** Eszterházy János gróf tudvalevőleg brosurát irt, amelyben sok olyan dolgot mondott el, amik nem tetszettek a tót túlzóknak. Rámondták, hogy hazugság, nos — fertig! Elküldték neki a „Nár. Nov." azon számát is, amelyben a „valami Jano Eszterházy grófot" hazugnak stb. elmondták és várták a — feleletet. De nem kaptak. Mi oka lehet ennek? Hiszen a kit a „N. N." ilyen titulusokkal megtisztel, annak stande pede védekeznie kell, máskülönben el van veszve, a kakas sem rúgja meg többé. Ám kiderült a gróf hallgatása, — hiszen előbb-utóbb minden kiderül. A gróf bujkál. Valaki rágalmazásért, és becsületsértésért beperelte, de a főrendiház nem adta ki. — De hátha mégis van valami a dologban? Hisz abban a brosurában is ilyesmit követett el. Nyilván bujkál a nemes gróf? Máskülönben aligha vágta volna zsebre a „N. N. gorombaságait. — Ezt irja a N. N. egyik legutóbbi számában, a mely lap bizonyára azt várta, hogy Esterházy János gróf azonnal külföldre utazik, hogy ott a N. N. villámai elől mentve legyen.

— **Betörések.** A péntekre virradó éjjel két helyen is jártak vásrosunkban betörők. Schultz-féle kereskedés vasajtójáról lefeszítették a zárt; az üvegajtóból kivágtak egy üvegtáblát, amelynek csörömpölésére azonban a házbeliek fölébredtek s utána néztek a dolognak, mire a betörő megugrott. Betörtek továbbá a Malkó-féle bolt kirakatába is s ezen át behatoltak boltba a honnan pénzt és különféle árukat loptak.

— **Sajtóper.** A budapesti kir. törvényszék mint sajtóbiróság, elvetette Pietor Milosnak, a „Zábavné a poučené Knižky szerkesztőjének felfolyamodását és a „Zvon svobody" és „Pochod" cz. költemények közlése miatt, amelyekben a kir. ügyész panasza szerint a tót nyelvü lakosok a magyar nemzet ellen izgattatnak, vád alá helyezte. Pietor Milosnak azt a védekezését, hogy a kérdéses két költemény már régen iratott és meg is jelent tót folyóiratokban, azért nem fogadta el a kir. törvényszék eljáró tanácsa, mivel az a körülmény, hogy miattuk büntető eljárás még nem volt folyamatban mitsem változtat a Pietor Milos vállalata ellen megindított büntető eljáráson, *s a kérdéses, izgatásra alkalmas két költeményt épp ott közölte vádlott, a hol a magyar nemzet ellen való izgatások napi renden vannak.*

— **Tüzeset.** Mosóc on Trosztler korcsmárosnak a csűre égett le péntekre virradó éjjel, s miután a gyujtogatás gyanuja merült fel, a tettest keresik.

— **Közgazdasági előadás** lesz ma délután Nagy-Csepesényben. Az első ily előadás a mult vasárnap tartatott meg a közönség érdeklődése mellett.

— **Anyakönyvi adatok.** A kiscsepesényi anyakönyvi kerületben az 1901. évben 119, 1902-ben 137 születési eset fordult elő; meghalt 1901-ben 82, 1902 ben 91. — Házasságkötés volt 1901-ben 41, 1902-ben azonban csak 22.

— **Változás a Národnie Novinynél.** Az utóbbi napokban az a hir volt Turócz-Szt.-Mártonban elterjedve, hogy Pietor Ambrus, a Národnie Noviny-nek szerkesztője megválik ezen állásától és helyét dr. Hodža ügyvéd foglalja el. A hir nem való. Hodža a „Lud. Nov." szerkesztőségébe lép be.

— **Uj zenemű.** *Herczegh* Jenőnek egyik költeményét, amelyet Gerber Jenő fővárosi zeneművész zenésitett meg, a karácsonyi könyvpiacz alkalmával kiadta a *Bárd* zeneműkiadó, csinos kiállitásu füzetben, *egy* korona árban, zongorára és énekhangra letéve. A dalműtvet, amely Herczegh Jenőnek egyik legszebb versét (Mikor távol vagyok töled . . .) tartalmazza, mint elő kelő kvalitásu zenei kompozicziót melegen ajánljuk a zenekedvelők figyelmébe. Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

— **Elszámolás.** „A Ruttkai vasuti alkalmazottak Clubja" 1902. évi deczember hó 31-én megtartott szinielőadással egybekötött táneznulatságán befolyt 348 K 30 f, kiadás 195 K 30 f. Marad tiszta jöv. 153. K. A tiszta jövedelem a Club könyvtárának gyarapitására fordittatik. Felülfizettek: Báró Révay Gyula 30 K. Klein Ferencz 5 K, Epstein László 4 K. Brunner Vimos 4 K, Váczy Gedeon 3 K, Schultz Ármin 3 K, Zányi Kálmán 3. K, Friedmann Mór 2 K. Fiszinger Ferencné 2 K, Doliszta Kálmán 2 K, Halkó Zoltán, Uhrin János, Omaszta János, Keviczky Kálmán, Veszely Imre, Zborovszky Béla, Záborszky Otto, Németh Gyula, Pokay Dezső, Reiszkup Ferencz, Steffel Kálmán és Schaty Béla urak 1—1 K. A rendezőség

— **Száj és körömfájás Turánban.** Ez a veszedelmes állatbetegség már több mint egy hónapja tartotta Turán és a szomszédos községek lakosságát aggodalomban. Mint értesülünk a gondos utánjárásnak és óvóintézkedéseknek nem sokára meg lesz a várt haszna, mert a baj mulóban van s legközelebb már a zárlat feloldása iránt is lehet majd intézkedni.

— **A zólyomi magyarság ünnepe.** Zólyomban, a hol a pánszláv agitátorok már szintén betették lábukat, sőt tót nemzetiségi pénzintézetet is szerveztek, a magyarság fokozott erővel törekszik a magyar hazafias érzésnek ápolására. Csak nem régen adtunk hirt arról, hogy az ottani lelkes magyarság működvelői társaságot szervezett s ma már arról értesülünk, hogy annak a társaságnak sikerült diszes szinpadot is készittetni, a melynek felavatását a mult héten ünnepelték. Erre az alkalomra dr. *Mikler* Gusztáv zólyomi ügyvéd hatásos prológot irt, a melyet maga adott elő. A közönség nagy érdeklődéssel viseltetik a működvelő társaság munkája iránt és remélhető, hogy ez az érdeklődés csak fokozódni fog. Levelezőnk nagy elismeréssel emlékezik meg. Skrovina Mátyás polgármester egyesülteli elnök buzgalmáról, a melylyel a magyarság ügyeit támogatja.

— **A Horgony Pain-Expeller** *(Richters Linimentum Capsici comp.)* igazi népszerü háziszerré lett, mely számos családban már több mint 34 év óta mindig készletben van. Hátfájás, csipőfájdalom, fejfájás, köszvény, csüznál stb. nél a Horgony-Pain-Expellerrel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapitó hatást idéztek elő, sőt járványkornál, minó: a kolera és hányóhas-folyás, az altestnek Pain-Expellerrol való bedörzsölése mindig igen hasznosnak bizonyult. Ezen kitünő háziszer jó eredményenyel használtatott az influenza ellen is és 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszertárban kapható, de bevásárlás alkalmával minding határozottan. „Richter-féle „Horgony-Pain-Expellert" vagy „Richter-féle Hogony-Liniment" et tessék kérni és a „Horgony" védjegyre figyelni kell.

Szerkesztői üzenetek.

Kianicska Szaniszló Körmöczbánya. *„Vigyázzunk a legényegyesületekre"* czim alatt megjelent közleményünkre Ön a *„Besztercze-bánya és Vidéké"*-ben válaszol. Ezt csak azért emlitjük föl, mert lehetnek olyanok is, a kik azt hihetik, hogy ezzel azért volt kénytelen, mert talán lapunk a válasz közlését megtagadta. Ön hozzánk nem fordult, tehát a válasz közlését sem tagadhattuk meg. Ezt felvilágositásul a magunk szempontjából. Különben sziveskedjék tudomásul venni, hogy lapunkban csak ritkán jelennek meg közlemények aláirással. Azért, hogy a kérdéses közlemény nem volt aláirva, azért annak van gazdája és gazdája annak első sorban a szerkesztő, a ki a felelősség alól nem szokott kitérni. Tessék azt is tudomásul venni, hogy a megjelent közlemény erős szerkesztői revizion ment át és ugy került nyilvánosságra. Mert nem akartuk feltételezni, hogy Körmöczbányán, ebben a régi hazafias érzelmü városban akadjon ember, a ki a tót sziniclőadások védelmére keljen. Akadjon *intelligens ember*, aki ott szervezzen tót előadásokat, a hol a legényegyesület szervezése előtt ilyen nyelvü előadások nem voltak. A B. és V. czimü lapban megjelent közleménye után azonban kénytelenek vagyunk beismerni, hogy csalódtunk. Ám a jövőre nézve igenis kettőzött figyelemmel fogjuk kisérni Önnek is. meg a vezetése alatt álló egyesületnek működését is. De reméljük, hogy Körmöczbánya hazafias lakossága is megfogja értetni Önnel, meg az egyesületével, hogy a legényegyesületeknek nem az a feladatuk, hogy az egyesület vagyonát mindenáron gyarapitsák *még tót előadások révén is*, hanem, hogy vallásos, derék, magyar, hazafias polgárokat neveljenek. Ha pedig azok az ifjak nem tudnak magyarul, rendezzenek számukra magyarnyelvü tanfolyamokat, szaváló estélyeket stb. stb. És akkor lépjenek a nyilvánosság elé, a mikor magyarul tudnak. A hazafias ügynek nem tesz szolgálatot sem Ön, sem az egyesület, ha ott tót előadásokat rendez. A ki magyarnak tartja magát, az legyen magyar ne csak érzésben, de nyelvében is. Elcsépelt frázis az már, hogy beszélhetünk bármely nyelven, csak érzésünk legyen hazafias. A ki hazafiasan érez, az arra is törekszik, hogy magyarul beszéljen. Aztán ugy tudjuk, hogy Körmöczbánya is csak ad arra valamit, hogy belőle pánszláv telep ne legyen. Pedig, ha olyan gondosan ápolják ott a tót előadásokat — megérhetjük, hogy a körmöczbányai legényegyesületben Hurban Szvetozár, meg Dulla Máté is gyönyörködni fognak, a mit talán még sem akarnának. Ne a bevételt tekintsék tehát, hanem a hazafias szellemet, a melynek ápolására itt a Felvidéken a tót nyelv *már* nem alkalmas. Mi nagyra becsüljük az ifjusági egyesületek működését, de csak addig, a míg nyiltan és bátran hazafias szellemben haladnak. Mert azt tartjuk, hogy a ki nincs velünk — az ellenünk. Több mondani valónk nincs. — **H. J.** Budapest. Nagyon köszönöm, megérkezett. Mindig szivesen látom és kérem közreműködését. Legközelebb jön — **K. E.** Helyben. A kimutatást késön kaptuk, — a jövő számban hozzuk. Az effélé, az egylet vezetőségéjutján küldendő be a szerkesztőséghez. — **Vén kurucz.** Körmöczbánya. Miért beszélnék a lábbal, mikor a fejjel is beszélhetek. Magánál a pénzügyminiszter úrnál fogom azt a dolgot előterjeszteni, a ki bizonyára segiteni fog rajta; hiszen ő véletlenül körmöczi képviselő, a kinek szintén érdeke, hogy ott a hazafias irány legyen az uralkodó. — **D. H.** Bpest. Elvből nem teljesithetem kérését, bár T. Ö. urtól is mindig szivesen fogadok közleményeket. Az ujabb mozgalmakról tudósitást kérek.

Felelős szerkesztő: **Berecz Gyula.**

Főmunkatárs: **Bánfi János.**

ugyan mi legyen az a veszedelem? Megfelelek rá. Az idegenajkuak között élő magyarságban magárautaltságából, önfentartási ösztönéből fejlődött ki az a szünetlen éberség, a mely a veszedelemmel szemben folyton résen áll, a mely mindig készen áll a küzdelemre e nemzet és haza jogaiért. A folytonos veszély tudatából nőtt ki benne az a lelkesedés, az a rajongó ragaszkodás magyarsága iránt, a mely az élet ezer baja között sem feledkezik meg soha arról, hogy ne csak a mindennapi kenyérre gondoljon, hanem arra az ideális kötelékre is a mely az egyesnek, mint résznek boldogulását az egésznek, a nemzetnek boldogulásával egybefűzi: egyiket a másikkal azonositja. S ugy-e, hogy ez jól van igy? De ez csak addig marad fenn, mig az idegenajku lakosság közt élő magyarság látja, hogy ezen őrszerepére, tevékenységére feltétlen szükség van, ezt helyette más, még pedig egy hatalmasabb nem veszi át, egy oly hatalmasabb, a melynek ténykedésében aztán elég biztositékot lát arra, hogy most már nélküle is rendén fog menni minden. A mint ilyen más előtérbe lép: a lelkesedés, a küzdő kedv azonnal lankad. Maradjon azért az államhatalom csak a háttérben s csupán arra tegyen kezet, amit a társadalom már meghóditott, hogy ennek erői uj vivmányok megszerzésére fölszabaduljanak. Tudom, hogy elegen vannak már itt a Felvidéken, a kik az itteni magyarságról táplált nézeteimre azt mondják: Tempi passati! Azok a lelkes magyarok, a minőkről én irok, fehér hollók immár. Csakhogy ez nem ugy van. Igaz, megfogyott a számuk, de azért én még személyesen is ismerek eleget, a kik az enyémekkel hasonló érzelmektől vannak áthatva, a kik nem szünnek meg erélyesen küzdeni a magyarságot ostromlók ellen. Az államhatalom beavatkozását legjobban azok a lanyha magyarok sürgetik, akik mindenekfölött a saját kényelmüket féltik. Kik vagy egyáltalában nem akarnak résztvenni a nemzetük érdekében folyó harczban s nagyon jól esik nekik, hogy kitaláltak valami elvet, a melyet hangoztatva saját lelkiismeretük s a világ előtt igazolhatni vélik magokat, vagy a kik a küzdők sorába legfeljebb csak akkor óhajtanának lépni, mikor látszólag a kényszer szoritaná őket rá. A kik nem képesek tisztán magyar érzésük erejéből kifolyólag szembeszállani az ellenséggel, megtörni vele minden érdekközösséget, hanem azt szeretnék, hogy ha avval a hazáráló puszipajtásukkal egyszer csakugyan végkép le kell számolniok, akkor legalább mentegető szóval tehessék: nyemuozsem bracsek muoj! vsak vigyis, ale muszim, bársz já uznám, vsak vies nie szom sovén stb. — Attól ugyan Isten mentsen, hogy az ilyenek tanácsát kövessük. Eszméknek tért hóditani a mai időkben csak az tudhat, a ki kényszer nélkül, szive vérével szegődik szolgálatukba, s nem azért, mert muszáj!

S még valami!

A társadalom harcza nem szül politikai martyrokat, — az államhatalomé igen. Vivja meg hát a magyar társadalom igaza tudatában a harczot a haza ellenségeivel, — az államhatalom pedig csak a már meghóditott tért szállja meg, mert ezzel már martyrokat nem csinál.

Hogy az igaz magyarság lelkesedését, további éberségét nem kell félteni már, oly erők föllépésétől, melynek következtében e lelkesedés, ez éberség lanyhulhatna; hogy nem mutatkozik elég hajlandóság a kényelmes magyarok hazafiatlan nembánomságának védő takargatására; hogy a martyrokat szülő eszközök legerősebbikét nem igen szándékoznak harczba vinni: ezért örülök elülemlitett ama vélemény terjedésének, hogy első sorban a magyar társadalom küzdje meg a magyarság érdekében folyó harczot.

S most hadd térjek vissza arra, miért nem örülök egy uj magyar egyesület keletkezésének. Mikor majdnem husz évvel ezelőtt megalakult a F. M. K. E. micsoda riadalom volt az! Milyen örömmámorban úszott a felvidéki magyarság! Azt hittük: no most már örökre vége itt minden pánszláv fészkelődésnek. — Gyült az erkölcsi és anyagi tőke s nem volt magyar, ki a legvérmesebb reményekkel ne nézett volna a jövőbe. Mi történt, hogy történt éveken át, ne beszéljünk róla; tény, hogy most már az egész F. M. K. E. nem más mint egy rideg hivatali apparátus, a melyből teljesen hiányzik az egyesületet létrehozott lélek. Elköltik a meglévő vagyonnak előirányzott részét néhány óvodára magyarositási experimentumra, s avval vége. Fejlődésről, a társadalmi tényezők érdeklődésének fenntartásáról s továbbfejlesztéséről szó sincs, Ezt bizonyitják nemcsak a folyton kisebb és kisebb részvétel mellett lefolyó évi gyülések, hanem bizonyitja legjobban az, hogy ime, mikor a Felvidéken komolyabb, czélravezetőbb akcziót sürgetnek, akkor már alig esik szó a F. M. K. E.-ről, hanem egy uj egyesület létesitését tartják szükségesnek. Ez bizony nem egyéb, mint a F. M. K. E. erkölcsi csődje. A F. M. K. E. keletkezése óta uj meg uj hasonló czélu egyesületek támadtak: az E. M. K. E., a D. T. M. K. E., a fővárosban székelő Nemzeti Szövetség és számos más, s mi az eredmény? Hogy éppen ugy rugaszkodunk most is az idegen nyelvü területek gyarapodása, az idegen nyelvü tulzók szemérmetlensége stb. baj ellen, mint mielőtt ez egyesületek létrejöttek.

Egy legeslegujabb egyesülettel akarunk segiteni a bajokon? Nem lesz ebből több kár, mint haszon?

Annyi hiábavaló kisérletezés után egy uj egyesüsülettől csak akkor reménylenék számbavehető eredményt, ha az igazi nemzeti ligaképp volna képes föllépni. Ha intéző köre a nemzet legalkalmasabb egyéneiből alakulna. Szellem, rang, vagyon, tekintély egyesülne benne. Oly vezetők, a kik nem szorulnak arra, hogy koronánként kunyorogjanak pénzt a szent czélra, a kik, a mikor vezetői szerepet igényelnek és vállalnak, nem kivánnak egyuttal fizetett hivatalnokai lenni az egyesületnek, más előnyöket nem várnak munkálkodásukért, kik maguk mint a különféle helyi viszonyok nem ismerői nem avatkoznak az azok ismeretét igénylő munkába, hanem tudnak teremteni a nagy czélnak megfelelő alapot, tudnak ennek uj meg uj, nem szivárgó-, hanem bugyogó forrásokat nyitni, nem várnak azért, mert hazafias kötelességet teljesitenek, sem kitüntetést, sem előléptetést, sem fizetést; megelégesznek az általános irányitással, az elvek gyakorlati kivitelét azokra bizva, a kiknek nap-nap után módjuk is van rá, hogy megismerjék az ellenséges aknamunkát, meg a bajok közepette lakván, egyuttal legjobban tudják is, milyen eszközökre van szükségük a czél elérésére.

Ilyen uj egyesület megalakulására azonban még mindig nem igen lehet reményünk, s épp ezért, ha ilyet nem teremthetünk, ne akarjuk már a meglevőket még egy, előreláthatólag hasonló gyöngével szaporitani. Inkább igyekezzünk a régieket reformálni, működésüket jobb irányba terelni.

A mik a hibáink általában a társadalmi eszméket propagáló egyesületeinknél, azokat a hibákat bőven megtaláljuk közmüvelődési egyesületeinkben is. Egy szép eszme föllelkesiti a társadalom nagy rétegeit, a küzdők sorába lépnek minden térről, s ha csupán az alakuló gyülések után itélné meg valaki társadalmi tevékenységünket, akkor a kápráztató eredményeket kell következtetnie. Csakhogy mi történik tovább? Már az első vezetőség megválasztásánál is fényesen kidomborodik az az együgyü elvünk: Csak nagy urakat! Nagy urakat! Ne ők érezzék magukat megtisztelve, hogy a vezérszerep rájuk bizatik. (a minthogy nem is szokták megtiszteltetésnek venni, s csak természetesnek találják a dolgot,) hanem az egyesület vegye, boldogsággal határos megtiszteltetésnek, hogy a vezetést kegyesek elvállalni. Nagy urakat! Mert hát az állás, a tekintély! Arról legkevésbbé se essék szó, hogy azok a nagy urak megérdemlik-e, az ő fáradalmuk eredménye-e az eszme megtestesülése; általában értenek-e a dologhoz, van-e kilátás, hogy az ügy érdekében nemcsak szerepelni, hanem tényleg munkálkodni hajlandók-e, s micsoda következményei lesznek ez eljárásnak egy oly egyesületnél, melyben számbavehető sikerre csak ugy számithatni, ha épp a vezetők fáradhatlan tevékenységet fejtenek ki. — A többi aztán magától megy. A nagy urak megcsinálják az udvarukat, a mely kormányoz helyettük; reprezentálnak, ünnepeltetik magukat. A sok, igazán dolgos, az ügyet közvetlen tapasztalat alapján ismerő, de szegény kis ember pedig legfeljebb staffage-vá lesz. Nagy dobszóval hirdetett fényes gyülések, s melyeken csupa dicshymnus zeng: a helybeli nagyságoknak kötelességszerüen tiszteletbeli elnökökké való megválasztása; drága bankettek, a melyekre szegény embernek nem telik; s aztán semmi egyéb, csak tömjén füst és rózsás köd, a melytől ugyan soh'sem lesz nagyobbá sem az ország, sem a nemzet. Vagy nem igy van?

Én legalább ilyennek látom az állapotot, s a ki éveken át figyeli a dolgok menetét, bizonnyal igazat fog adni. Talán lesznek, a kik mondják s nem is egészen alaptalanul, hogy a régi egyesületeinknek általam vélt alapos megreformálása aligha lenne kivihető. Félreértések keletkezhetnének, melyek itt-ott elidegenedést vagy elkeseredést szülhetnének és szenvedne az ügy. Ha így áll a dolog, hát akkor ne reformáljuk ez egyesületeket, de fenn se tartsuk! mert bizony mondom, hogy ha 10 tanitó, jegyző, pap, esetleg falun lakó erdész vagy más intelligens ember összefog, minden egyesülés nélkül, csak egyszerü magyar kézszoritással fogadalmat téve a magyarság ügyének előbbrevitelére, többet tudna elérni, felmutatni, mint azok.

Mi történjék hát az esetben az egyesülettekkel, ha sem nem reformáljuk őket, sem fenn nem tartjuk? — Alakuljanak a meglevő vagyonnal pénzintézetekké és szalljanak szembe az idegenajku tulzók pénzintézeteivel. Nemcsak, hogy a nép közötti ily működésükkel többet fognak elérhetni czéljuk érdekében, hanem a miben eddig még egyedüli üdvös tevékenységük nyilatkozott, annak a néhány óvodának fentartási s néhány tanitónak jutalmazása költségeit is fogják fedezhetni a pénzintézet, esetleg fiókjainak nyereségéből.

Ha ez meglesz, akkor beszélhetünk már egy uj egyesület létesitéséről is anélkül, hogy félreértésekre ad nánk okot, vagy mást lenéző vetélytársnak akarnánk bemutatkozni.

Honvéd.

Nyilt levél.

Morhács Márton turóczi ág. h. evang. espereshez.

Nagytisztelendőséged, mint a turóczmegyei törvényhatóságnak tagja, a legutóbb megtartott vármegyei közgyülésen jónak látta az állami sikolák működését elitélni. A többi között azt mondotta. hogy az állami iskolákban a gyermekek semmit sem tanulnak és csak papagáj módra hadarnak néhány magyar szót.

Ezt az állitását mint valótlant ezennel visszautasitom.

Ugyan mondja meg esperes ür, hogy hol szerezte tapasztalatait? Hány állami iskolát ismer, melyekben szerezte azokat a szomoru tapasztalatokat, a melyek alapján feljogositva érezte magát e lesujtó kritikára?

Aióta tudomást szereztem felháborító és igaztalan vádjáról, kérdezősködtem állami iskolai kartársaimnál, hogy járt-e náluk Nagytisztelendőséged?

Eddig azonban egyiknek sem volt szerencséje esperes urhoz és igy csakugyan rejtély előttem, hogy honnan merithette a bátorságot, az állami iskolákról ugy nyilatkozni amint azt tette.

Mert csakugyan bámulnom kell bátorságát a melylyel felszólálását megtette,

Egy olyan embertől mint esperes ur, a ki nyiltan ahhoz a párthoz tartozik a melyik a magyarságnak nem barátja — elfogulatlan itéletet nem is várhatok.

De azért vegye tudomásul, hogy az állami iskolákban igenis magyar nyelven folyik a tanitás, de a mit tanulnak azt értik is a gyermekek — a miről minden állami iskolában meggyőződhetik, ha oda fárad. És ez igy lehetne az esperes ur vezetésére bizott felekezeti iskolákban is, ha gondoskodna róla, hogy tanitói a magyar nyelv tanitását komolyan vegyék és ha esperes ur jó példaadás kedvéért arról szólott volna a megyei közgyülésen, hogy a magyar nyelv tanitását igen is szivén viseli és azt minden tanitójának melegen ajánlja. De esperes ur nem azt tette, hanem a magyar nyelv tanitása ellen tüntetett és azzal mintegy tudomásukra adta az evangelikus felekezeti iskolai tanitóknak, hogy nem sokat ad a magyar nyelv tanitásának eredményére.

Reménylem azonban. hogy ezeknek több eszük lesz, és nem hallgatnak az esperes ur szavaira, hanem végzik törvényes kötelességüket.

Az igaz, hogy az állami iskolából kikerült növendékeink lassanként felejtenek abból a mit tanultak és igy a magyar beszédből is. De ennek nem mi állami iskolai tanitók vagyunk az okai a kik őket a magyar beszédre megtanitottuk, hanem a pánszláv áramlat ebben a megyében, a melynek az is egyik jelensége, hogy a pánszláv házhoz kerülő fiu vagy leánynak még azt sem engedik meg, hogy magyarul beszéljen. Nem csoda tehát, ha a magyar beszéd gyakorlatából kijön az ifju vagy leány, ha ilyen pánszláv házhoz veti őt a sors.

De levelemnek tulajdonképeni czéljára térek át.

Ezennel meghivom esperes urat iskolámba és kérem is hogy személyesen győződjék meg nálam — és bátran merem mondani más állami iskolai kartársamnál is — hogy tanitásunk öntudatos és értelmes, tanitványaink pedig nem papagájok, hanem tót szülőknek hazafias szellemben nevelt gyermekei.

Kis-Csepcsény, 1902. január 1.

Rásztoczky József
állami iskolai tanitó.

HIREINK.

— **Személyi hir.** Ifj. Justh György Turóczvármegye főispánja, ki az ünnepeket családja körében Budapesten töltötte, kedden este székhelyére Turócz-Szent-Mártonba visszaérkezett.

— **F. M. K. E. bál** A Felvidéki Magyar Közmüvelődési Egyesületnek turóczvármegyei választmánya javára f. évi február hó 1-én vasárnap Turócz Szent-Mártonban a vármegyeház nagytermében zártkörü tánczestélyt rendeznek, a melynek védnökségét ezen alka-

lommal is ifj. *Justh* György turóczi főispán vállalta el. A rendező bizottság elnöke *dr. Beniczky* Akos vármegyei főjegyző, aielnöke *Párvy* Endre tanár és *dr. Trombauer* Árpád kir. albiró; jegyzők dr. Lax Ernő és Záthureczky Miklós. háznagy Boldis Dezső, pénztáros Noszák Géza, ellenőrök ifj. Buócz Károly és Hoffmann József. A bizottságnak ezeken kivül még 57 tagja van. Erre a tánczmulatságra, mely mindig fényesen szokott sikerülni, az előkészületek már megindultak. Semmi kètségünk benne, hogy vármegyénk magyarsága fog egymásnak találkozót adni és tömeges megjelenésével is dokumentálni, hogy a nemes és hazafias irányu törekvéseket készséggel támogatja.

— **Párbaj ügyünk.** A mult héten szerdán hirdették ki a turócz-szent-mártoni járásbiróságnál a beszterczebányai kir. törvényszéknek, mint II-od fokú biróságnak itéletét a *Berecz* Gyula kir. tanfelügyelő és *Skultety* József hirlapiró között nemzetiségi politikai ügyből keletkezett pisztolypárbaj ügyben hozott itéletet, a mely szerint a törvényszék Berecz Gyula büntetését 7 napra, Skultety Józsefét pedig 14 napra leszállitotta. A II-od fokú itéletben mindketten belenyugodtak és igy az jogerőssé vált. Az elitéltek mindketten azon kérelmet terjesztették elő az igazságügyminiszterhez, hogy büntetésüket a váczi állam fogházban tölthessék ki.

— **Megkezdték a vármegyét**. A vármegyei számvevőségek és pénztári személyzet mint azt hirül adtuk részben a pénzügyigazgatóságnak helybeli kirendeltségéhez, részben pedig a helybeli kir. adóhivatalhoz osztatták be. A vármegyénél az utolsó hetekben alapos rendezkedés folyt, mert közeledett a nap a mikor az összes számvevőségi és pénztári ügyeket az állami közegeknek kötelesek átadni Ez az átadás f. hó 8-án kezdődött meg Grumich Géza kir. tanácsos pénzügyigazgatónak személyes vezetése alatt. A vármegye részéről Beniczky Kálmán alispán és a megfelelő segéd személyzet vesz részt az átadásnál mely előre láthatólag több napot fog igénybe venni.

— **Menetrend változás** lesz f. é. május hó 1-jével, a melynek hire már most is izgalomba tartja Turóczvármegyének közönségét. Ugy hallatszik ugyanis, hogy az a reggeli személyvonat, a mely most 7 óra 16 percz-kor érkezik Körmöczbánya felől Turócz-Szent-Mártonba, május hó 1-jétől kezdve jóval korábban, állitólag már reggeli 6 órakor fog ideérkezni. A vármegye alsó felében lakók már eddig is zokon vették, a vonatnak korai indulását és ide érkezését. Most pedig kétségbe vannak esve az uj terv megvalósulása miatt, mert ebben az esetben ezt a vonatot alig használhatják. Ugy halljuk, hogy ebben a tárgyban illetékes tényezők megfelelő lépéseket szándékoznak tenni, hogy a közönségnek méltányos óhajtását teljesitsék. A menetrendben különben még más változásokat is terveznek.

— **Mulatság Znióváralján**. „Sylveszter estélyét a znióváraljai Magyar Olvasókör kedélyesen ünnepelte meg. A magyar hölgyek Somogyi Gézánéval élükön buzgólkodnak azon, hogy a znióì kis magyar társaságot gyakoribb összejövetelek által egybe forraszszák. Nekik köszönhetők a szombati theaestélyek; az ő érdemük a Sylveszteri mulatság is. — A mulatság bankettel kezdődött, melyen majdnem teljes számban megjelent a magyarsag, söt néhány igen kedves vendég is jelen volt e mulatságon. A banketten köszöntőket mondottak Somogyi Géza, a kör elnöke, ki a hölgyeket éltette, Dávid János a kör. elnökét, Szibner Gyula ugyancsak a hölgyeket köszöntötte fel. — A bankettet tánez követte, mely vigan folyt éjfélig, a midőn egyszerre a terem elhomályosodott és egy sötét alak jelent meg az ó év (Dr. Messinger Mór) utána két gyönyörü jelmezes női alak (Feiner nővérek) az uj év képviseletében. Végül Somogyi Géza búcsúztatta el az ó evet és üdvözölte a jelenlévőket, boldog uj évet kivánván nekik. Erre ismét megkezdődött a táncz, mely vigan folyt egészen hajnalig.

— **Bizottsági tag választások**. A törvényhatósági bizottsági tagok választása a jövő hét folyamán fog megmegejtetni. Január hó 14 én választanak *Znióváralján* a hol *Éder Ferencz* kir. járásbiró, *Brestyanszky Gyuta* vricikói plébános és *Bertsch Otto* gazdasági szaktanár a jelöltek. Ugyanezen a napon lesz a választás *Príbóczon* a hol Thomka Ferencz folkusfalvi biró a jelölt T.-Szt.-Mártonban f. hó 14-én lesz a választás, a jelölt személyében még nincsen megállapodás. Ezen a napon választanak *Kostyánban* és a hol Beniczky Kalmán alispán a jelölt. *Turánban* szintén 15-én választanak a hol *Jellinek* Bertalan szucsányi jegyző, és *Ràntó Felecs* József a jelöltek. *Priekopán* folyó hó 16-án lesz a választás a hol Saager Ferencz vasuti felügyelő a jelölt. Ugyanazon a napon választanak Szucsányban is a hol Dr. Haaz Simon és Lencsó András a jelöltok. A magyar hazafias párt a maga részéről megtette a kellő lépéseket arra, hogy a maga számára biztositsa a többséget. Reméljük, hogy ennek sikere érdekében minden egyes hazafias érzelmü szavazó megteszi a magáét és lehetetlenné teszi, hogy a tót tulzók egy helyet is nyerjenek.

— **Halálozás**. *Soltész György* mosóczi kereskedő f. hó 7-én szivszélhüdésben hirtelen elhunyt. Temetése 9-én ment végbe Mosócz és környékének nagy részvéte mellett.

— **Bujkáló gróf**. Eszterházy János gróf tudvalevőleg brosurát irt, amelyben sok olyan dolgot mondott el, amik nem tetszettek a tót túlzóknak. Rámondták, hogy hazugság, nos — fertig! Elküldték neki a „Nár. Nov.“ azon számát is, amelyben a „valami Jano Eszterházy grófot“ hazugnak stb. elmondták és várták a — feleletet. De nem kaptak. Mi oka lehet ennek? Hiszen a kit a „N. N.“ ilyen titulusokkal megtisztel, annak stande pede védekeznie kell, máskülönben el van veszve, a kakas sem rúgja meg többé. Ám kiderült a gróf hallgatása, — hiszen előbb-utóbb minden kiderül. A gróf bujkál. Valaki rágalmazásért, és becsületsértésért beperelte, de a főrendiház nem adta ki. — De hátha mégis van valami a dologban? Hisz abban a brosurában is ilyesmit követett el. Nyilván bujkál a nemes gróf? Máskülönben aligha vágta volna zsebre a „N. N. gorombaságait. — Ezt irja a N. N. egyik legutóbbi számában, a mely lap bizonyára azt várta, hogy Esterházy János gróf azonnal külföldre utazik, hogy ott a N. N. villámai elől mentve legyen.

— **Betörések**. A péntekre virradó éjjel két helyen is jártak városunkban betörők. Schultz-féle kereskedés vasajtójáról lefeszítették a zárt; az üvegajtóból kivágtak egy üvegtáblát, amelynek csörömpölésére azonban a házbeliek fölébredtek s utána néztek a dolognak, mire a betörő megugrott. Betörtek továbbá a Malkó-féle bolt kirakatába is s ezen át behatoltak boltba a honnan pénzt és különféle árukat loptak.

— **Sajtóper**. A budapesti kir. törvényszék mint sajtóbiróság, elvetette Pietor Milosnak, a „Zábavné a poučené Knižky szerkesztőjének felfolyamodását és a „Zvon svobody“ és „Pochod“ cz. költemények közlése miatt, amelyekben a kir. ügyész panasza szerint a tót nyelvü lakosok a magyar nemzet ellen izgattatnak, vád alá helyezte. Pietor Milosnak azt a védekezését, hogy a kérdéses két költemény már régen iratott és meg is jelent tót folyóiratokban, azért nem fogadta el a kir. törvényszék eljáró tanácsa, mivel az a körülmény, hogy miattuk büntető eljárás még nem volt folyamatban mitsem változtat a Pietor Milos vállalata ellen megindított büntető eljáráson, *s a kérdéses, izgatásra alkalmas két költeményt épp ott közölte vádlott, a hol a magyar nemzet ellen való izgatások napi renden vánnak.*

— **Tüzeset**. Mosóc on Trosztler korcsmárosnak a csűre égett le péntekre virradó éjjel, s miután a gyujtogatás gyanuja merült fel, a tettest keresik.

— **Közgazdasági előadás** lesz ma délután Nagy-Csepcsényben. Az első ily előadás a mult vasárnap tartatott meg a közönség érdeklődése mellett.

— **Anyakönyvi adatok**. A kisesepcsényi anyakönyvi kerületben az 1901. évben 119, 1902-ben 137 születési eset fordult elö; meghalt 1901-ben 82, 1902 ben 91. — Házasságkötés volt 1901-ben 41, 1902-ben azonban csak 22.

— **Változás a Národnie Novinynél**. Az utóbbi napokban az a hir volt Turócz-Szt.-Mártonban elterjedve, hogy Pietor Ambrus, a Národnie Noviny-nek szerkesztője megválik ezen állásától és helyét dr. Hodža ügyvéd foglalja el. A hir nem való. Hodža a „Ľud. Nov.“ szerkesztőségébe lép be.

— **Uj zenemű**. *Herczegh* Jenőnek egyik költeményét, amelyet Gerber Jenő fővárosi zeneművész zenésitett meg, a karácsonyi könyvpiacz alkalmával kiadta a *Bárd* zeneműkiadó, csinos kiállitásu füzetben, *egy* korona árban, zongorára és énekhangra letéve. A dalművet, amely Herczegh Jenőnek egyik legszebb versét (Mikor távol vagyok töled . . .) tartalmazza, mint elő kelő kvalitásu zenei kompozicziót melegen ajánljuk a zenekedvelők figyelmébe. Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

— **Elszámolás**. „A Ruttkai vasuti alkalmazottak Clubja“ 1902. évi deczember hó 31-én megtartott szini-előadással egybekötött tánczmulatságán belolyt 348 K 30 f, kiadás 195 K 30 f. Marad tiszta jöv. 153. K. A tiszta jövedelem a Club könyvtárának gyarapitására fordittatik. Felülfizettek: Báró Révay Gyula 30 K. Klein Ferencz 5 K, Epstein László 4 K. Brunner Vimos 4 K, Váczy Gedeon 3 K, Schultz Ármin 3 K, Zányi Kálmán 3. K, Friedmann Mór 2 K. Fiszinger Ferenczné 2 K, Doliszta Kálmán 2 K, Halkó Zoltán, Uhrin János, Omaszta János, Keviczky Kálmán, Veszely Imre, Zborovszky Béla, Záborszky Otto, Németh Gyula, Pokay Dezső, Reiszkup Ferencz, Steffel Kálmán és Schaty Béla urak 1—1 K. A rendezőség

— **Száj és körömfájás Turánban**. Ez a veszedelmes állatbetegség már több mint egy hónapja tartotta Turán és a szomszédos községek lakosságát aggodalomban. Mint értesülünk a gondos utánjárásnak és óvóintézkedéseknek nem sokára meg lesz a várt haszna, mert a baj mulóban van s legközelebb már a zárlat feloldása iránt is lehet majd intézkedni.

— **A zólyomi magyarság ünnepe**. Zólyomban, a hol a pánszláv agitátorok már szintén betették lábukat, söt tót nemzetiségi pénzintézetet is szerveztek, a magyarság fokozott erövel törekszik a magyar hazafias érzésnek ápolására. Csak nem régen adtunk hirt arról, hogy az ottani lelkes magyarság műkedvelői társaságot szervezett s ma már arról értesülünk, hogy annak a társaságnak sikerült diszes szinpadot is készittetni, a melynek felavatását a mult héten ünnepelték. Erre az alkalomra dr. *Mikler* Gusztáv zólyomi ügyvéd hatásos prológot irt, a melyet maga adott elő. A közönség nagy érdeklődéssel viseltetik a műkedvelő társaság munkája iránt és remélhető, hogy ez az érdeklődés csak fokozódni fog. Levelezőnk nagy elismeréssel emlékezik meg. Skrovina Mátyás polgármester egyesületi elnök buzgalmáról, a melylyel a magyarság ügyeit támogatja.

— **A Horgony Pain-Expeller** (*Richters Linimentum Capsici comp.*) igazi népszerü háziszerré lett, mely számos családban már több mint 34 év óta mindig készletben van. Hátfájás, csipőfájdalom, fejfájás, köszvény, csúznál stb.-nél a Horgony-Pain-Expellerrel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapitó hatást idéztek elő, söt járványkornál, minő: a kolera és hányóhas-folyás, az altestnek Pain-Expellerrol való bedörzsölése mindig igen hasznosnak bizonyult. Ezen kitünő háziszer jó eredménynyel használtatott az influenza ellen is és 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszertárban kapható, de bevásárlás alkalmával minding határozottan. „Richter-féle „Horgony-Pain-Expellert“ vagy „Richter-féle Hogony-Liniment“ et tessék kérni és a „Horgony“ védjegyre figyelni kell.

Szerkesztői üzenetek.

Kianicska Szaniszló Körmöczbánya. *„Vigyázzunk a legényegyesületekre“* czim alatt megjelent közleményünkre Ön a *„Beszterczebánya és Vidéké“*-ben válaszol. Ezt csak azért emlitjük föl, mert lehetnek olyanok is, a kik azt hihetik, hogy ezzel azért volt kénytelen, mert talán lapunk a válasz közlését megtagadta. Ön hozzánk nem fordult, tehát a válasz közlését sem tagadhattuk meg. Ezt felvilágositásul a magunk szempontjából. Különben sziveskedjék tudomásul venni, hogy lapunkban csak ritkán jelennek meg közlemények aláirással. Azért, hogy a kérdéses közlemény nem volt aláirva, azért annak van gazdája és gazdája annak első sorban a szerkesztő, a ki a felelősség alól nem szokott kitérni. Tessék azt is tudomásul venni, hogy a megjelent közlemény erős szerkesztői revizion ment át és ugy került nyilvánosságra. Mert nem akartuk feltételezni, hogy Körmöczbányán, ebben a régi hazafias érzelmü városban akadjon ember, a ki a tót sziniclőadások védelmére keljen. Akadjon *intelligens ember*, aki ott szervezzen tót előadásokat, a hol a legényegyesület szervezése előtt ilyen nyelvü előadások nem voltak. A B. és V. czimü lapban megjelent közleménye után azonban kénytelenek vagyunk beismerni, hogy csalódtunk. Ám a jövőre nézne igenis kettőzött figyelemmel fogjuk kisérni Önnek is. meg a vezetése alatt álló egyesületnek müködését is. De reméljük, hogy Körmöczbánya hazafias lakossága is megfogja értetni Önnel, meg az egyesületével, hogy a legényegyesületeknek nem az a feladatuk, hogy az egyesület vagyonát mindenáron gyarapitsák *még tót előadások révén is,* hanem, hogy vallásos, derék, magyar, hazafias polgárokat neveljenek. Ha pedig azok az ifjak nem tudnak magyarul, rendezzenek számukra magyarnyelvü tanfolyamokat, szavaló estélyeket stb. stb. És akkor lépjenek a nyilvánosság elé, a mikor magyarul tudnak. A hazafias ügynek nem tesz szolgálatot sem Ön, sem az egyesület, ha ott tót előadásokat rendez. A ki magyarnak tartja magát, az legyen magyar ne csak érzésben, de nyelvében is. Elcsépelt frázis az már, hogy beszélhetünk bármely nyelven, csak érzésünk legyen hazafias. A ki hazafiasan érez, az arra is törekszik, hogy magyarul beszéljen. Aztán ugy tudjuk, hogy Körmöczbánya is csak ad arra valamit, hogy belőle pánszláv telep ne legyen. Pedig, ha olyan gondosan ápolják ott a tót előadásokat — megérhetjük, hogy a körmöczbányai legényegyesületben Hurban Szvetozár, meg Dulla Máté is gyönyörködni fognak, a mit talán még sem akarnának. Ne a bevételt tekintsék tehát, hanem a hazafias szellemet, a melynek ápolására itt a Felvidéken a tót nyelv *már* nem alkalmas. Mi nagyra becsüljük az ifjusági egyesületek müködését, de csak addig, a mig nyiltan és bátran hazafias szellemben haladnak. Mert azt tartjuk, hogy a ki nincs velünk — az ellenünk. Több mondani valónk nincs. — **H. J.** Budapest. Nagyon köszönöm, megérkezett. Mindig szivesen látom és kérem közreműködését. Legközelebb jön — **K. E.** Helyben. A kimutatást későn kaptuk, — a jövő számban hozzuk. Az efféle, az egylet vezetősége utján küldendő be a szerkesztőséghez. — **Vén kurucz**. Körmöczbánya. Miért beszélnék a lábbal, mikor a fejjel is beszélhetek. Magánál a pénzügyminiszter úrnál fogom azt a dolgot előterjeszteni, a ki bizonyára segiteni fog rajta; hiszen ő véletlenül körmöczi képviselő, a kinek szintén érdeke, hogy ott a hazafias irány legyen az uralkodó. — **D. H.** Bpest. Elvből nem teljesithetem kérését, bár T. Ö. urtól is mindig szivesen fogadok közleményeket. Az ujabb mozgalmakról tudósitást kérek.

Felelős szerkesztő: **Berecz Gyula.**

Főmunkatárs: **Bánfi János.**

A „Turóczi gazdasági Takarékpénztár részvénytársaság“ Znióváralján ezennel közhirré teszi, hogy folyó évi január hó 1-től kezdődőleg a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetével Budapesten szövetségre lépett és annak részére törlesztéses (amortizátiós) kölcsönöket közvetit a következő feltételek mellett:

$4\frac{1}{2}$%-os záloglevelekben

50 éves törlesztésre, mely után járadékül a tőke évi	5·26%-a
34 „ „ „ „	6%-a
25 „ „ „ „	6·92%-a
15 „ „ „ „	9·40%-a

fizetendő.

A turóczi gazdasági Takarékpénztár már meglevő és más intézeteknél fennálló kölcsönöket ugyanily feltételek mellett átvállal (convertál) és erre vonatkozólag a t. közönség figyelmét arra hivja fel, hogy az ily conversiós ügyletek bélyegmentesek.

Megjegyeztetik, hogy a megszavazott kölcsönöket a Turóczi gazdasági Takarékpénztár itt helyben fizeti ki, az egyes amortizátiós részletek itt fizethetők és hogy az összes a kölcsön kieszközlésével összekötött munkálatokat maga a Turóczi gazdasági Takarékpénztár saját hatáskörében eszközli.

Znióváralján, 1903. évi január hó 1-én.

Tisztelettel

Turóczi gazdasági Takarékpénztár
részvénytársaság.

Egész ház kerestetik évi bérletbe, ha csak lehet tágas és zöldségtermelésre alkalmas kerttel vagy más belsőséggel Turócz-Szent-Mártonban. A házban legalább 4—5 szép, magas szoba, jó pincze stb. legyen. Ajánlatok a bér kitételével **„Házbérlet“** czimmel e lap kiadóhivatalába intézendők.

Helyben, Fő-út 63. számu házamban egy jól berendezett, kényelmes, kisebb, két szobás lakás **azonnal kiadó.** Értekezhetni levélileg GAZDIK JANOS gyógyszerésznél Körmöczbányán, esetleg Mitrovszky R. úrnál.

Részletfizetésre

porczellán szervizek, lámpák, kérésre árlap ingyen

Ivánkovits Károly Szegeden.

Mirigydaganatoknál, görvélynél, angol betegségeknél, bőrkiütéseknél köszvénynél, csúznál, torok- és tüdőbetegségeknél, idült köhögésnél, gyöngélkedő, sápadt, vérszegény gyermekek részére ajánlom **az általánosan kedvelt és sokat használt**

Lahusen-féle **jód- vas-esuka-máj-olajat.**

A legjob és leghatásosabb csukamájolaj. Gyógyerejére nézve **fölülmul** minden hasonló készitményt és ujabb gyógyszert. **Ize** fölötte finom és enyhe, miért is ügy gyermekek mint felnőttek **szivesen** szedik és **könnyen emésztik.** Az utolsó évi használat (kb. **100000** üveg) legjobb bizonyitéka jóságának és kedveltségének. Számos elismerő és köszönő levél. Ára **3** és **6 Kor.**, utóbbi nagyság hosszabb használatnál előnyösebb. A beszerzésnél tessék ügyelni a **gyáros czégére: Lahusen gyógyszerész, Bréma. — Kapható:**
Vidéken: Gazdik János gyógyszertárában Körmöczbányán és Toperczer Sándor gyógyszertárában Turócz-Szent-Mártonban.

Köhögés és rekedtség ellen nincs jobb a
RÉTHY-féle

pemetefü cukorkánál

de vásárlásnál vigyázunk és határozottan
RÉTHY-félét kérjünk,
mivel sok haszontalan utánzata van.
Egy doboz ára 60 fillér.
Csak RÉTHY-félét fogadjunk el!

Köhögésben szenvedők próbálják meg a köhögést csillapitó és jóizü

Kaiser-féle

mellczukorkát.

2740 jegyz. megh. bizonyitvány igazolja jó és biztos hatását **köhögés, rekedtség, hurut** és **elnyálkásodásnál.** Helyette ajánlottat utasitson vissza. 1 csomag 20 és 40 fillér. Kapható **GRABER MIKSA és FIA** czégnél Turócz-Szt.-Márton.

Ajánlom a n. é. közönségnek

koporsóraktáromat

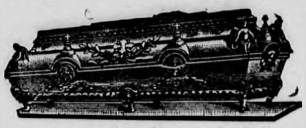

és

sirkoszorúkat

igen olcsó árakon

Cipár József
asztalos
Turócz-Szt.-Márton.

A Richter-féle

LINIMENTUM CAPS. COMP.

Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszer, a mely már több mint 33 év óta megbizható bedörzsölésül **alkalmaztatik köszvénynél, csúznál** és **meghülésknél.**

Intés. Silányabb utánzatok miatt **bevásárláskor** óvatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „**Horgony**“ védjegyjegyel és a „**Richter**“ czégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszertárban kapható. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.**

Richter F. A. és társa,
czász. és kir. udvari szállitók.
Rudolstadt.

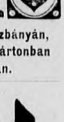

Vidéken kapható Gazdik János gyógyszertárában Körmöczbányán, Toperczer S. „Megváltó“ gyógyszertárában Turócz-Szt.-Mártonban és Schönaich Viktor gyógyszertárában Znióváralján.

Egyedül valódi angol

BALZSAM Thierry A. gyógyszerésztől

Közegészségügyileg megvizsgálva és jóváhagyva

Az üvegek felszereése a kereskedelmi törvények védjegyoltalma alatt áll.

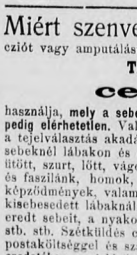

Ezen balzsam belsőleg és külsőleg használható. — 1. **A tüdőnek és mellnek összes betegségeinél elérhetetlen gyógyszernek bizonyult, megszünteti a katarrhust és kopetkiválást, a fájdalmas köhögésnek elejét veszi, sőt még régibb betegségeket is gyógyit.** 2. Kitünő hatással van torokgyuladásnál, rekedtségnél és a torok összes betegségeinél. 3. Alaposan kiirtja a hidegelést. 4. Meglepő gyorsan gyógyit gyomorgörcsöt, kólikát és szakgatásokat. 5. Jótékony hashajtó és vértisztitó, tisztitja a vesőket, megszünteti hypochondriát és melankóliát és elömozditja az étvágyat és emésztést. 6. Kitünő hatása van fogfájásnál, lyukas fogaknál, szájpenész, továbbá minden fog- és szájbetegségeknél és megszünteti a felbőfögést, valamint a száj és gyomor rossz szagát. 7. Külsőleg csodás gyógyszer minden sebre, ugymint höpörsenés, sipoly, szemölcs, **égési seb, fagyott testrész,** rüh, kosz és kiütések, megszünteti továbbá a főfájást, zúgást, szakgatást, köszvényt, fülfájást stb. **Tessék mindig vigyázni a zöldapácza védjegyre, mint fent látható!** Hamisitásoktól legjobb övszer **egyenesen** a gyárból **eredeti kartonokban** bérmentve az osztrák-magyar monarchia minden postaállomására 12 kicsi, vagy 6 dupla üveget 4 koronáért hozatni. Bosznia és Herczegovinába 4 kor. 60 fillér Kevesebb nem küldetik. Szétküldés **csak az összeg előzetes utalványozása** vagy lefizetése mellett.

Miért szenved? mikor önnek biztos gyógyulásra a **legrégibb sebeknél is** kilátása van és majdnem mindig elkerülheti a fájdalmas operáczió vagy amputálást, ha

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi

centifolia-kenőcsét

használja, **mely a sebek gyógyitásában rendkivül jó hatással van, a fájdalmak egyhitésében pedig elérhetetlen.** Valódi centifolja-kenőcs használtatik, a gyermekágyasok mellbajainál, a tejelválasztás akadályainál, melkeményedésnél, vörhenynél, mindenféle régi bajnál, nyilt sebeknél lábakon és csontokon, sebeknél sószcsuz. dagadt lábaknál, sőt csontszünál is; ütött, szurt, lött, vágott és roncsolt sebeknél; az idegentestek kiválasztásánál, mint üvegés faszilánk, homok, dara, tövis stb.; mindenféle daganat, kinövés, karbunkulus, uj képződmények, valamint ráknál, körömméregnél, körömdaganatnál, holyagnál, menéstől kisebesedett lábaknál. **Egett sebek minden német,** fagyott testrészek, a betegek fekvéstől eredt sebeit, a nyakon támadt daganatot, vérdaganatot, fülbajt és a gyermekek sebesedését stb. stb. Szétküldés csak az összeg előzetes beküldése ellenében. 2 tégely csomagolással, postaköltséggel és szállitólevéllel együtt 3 korona 50 fillér. **Számtalan elismerő bizonyitvány eredetében megtekinthető.** Mindenkit óvok hamisitványok vételétől és kérem vigyázni, hogy minden tégelyen a czég: „**Orangyal-gyógyszertár Thierry (Adolf) Limited Pregrada**“ beégetve legyen.

E két gyógyerejében felülmulhatlan szer, sohasem romlik el, ellenben minél régibb lesz, annál értékesebb és hathatósabb, és sem a meleg, sem pedig a hideg nem árt nekik, igy tehát az év bármely szakában küldhető. Majdnem mindég van hatásuk **és segitenek,** legalább az orvos megérkeztéig, természetesen nem szabad hamisitványokat vagy efféle sokszorosan ajánlt hasonló, de hatástalán szereket használni, melyekért csak lekfeljebb a pénzt dobjuk ki, hanem maradjunk csak e mellett a két régi elismert jó, olcsó, megbizható amellett teljesen ártatlan, világhirü szernél, melyeknek minden családnál találhatónak kellene lenni. A hol a fent ismertetett végjegyekkel valódian kapni nem lehet, tessék egyenesen rendelni és czimezni:

Thiery (Adolf) gyógyszerész Limited Orangyal-gyógyszertára. Pregrada Rohitsch Sauerbrunn mellett.

Közp. raktár Budapesten: Török J. gyógyszerész. Zágrábban: Mittebach J. és Bécsben: Brady C. gyógyszerésznél. Vidéken kapható: **Gazdik János gyógyszertárában Körmöczbányán.**

E. JEMM's
régbevált

mellczukorkái

diätikai szer

köhögés és rekedtség ellen

Megengedve 19. 4. 02. Z. 75066. sz. helytartó határozat által.

ára csomagonként **50 fillér.**

Raktár Turócz-Szent-Mártonban **Toperczer S. gyógyszerésznél.**

Mindenkinek ajánlható

a most 40. kiadást ért Dr. Müller orvosi tanácsos müve a

bántott ideg- és sexual-rendszerről

valamint annak alapos gyógyitásáról.

1 korona 20 fillér beküldése ellenében portomentesen küldi

Curt Röber, Braunsehweig.

SEIFERT JÓZSEF POZSONY, Halászkapu 4.

cs. és kir. udvari fegyver szállitó

Interurbahn telefon 252-ik sz.

Ajánlja dús raktárát

HENRI PIEPER EREDETI
DIANNA-FEGYVEREIBŐL
ugyszinte
Raitenel kakasnélküli **fegyverekből.**

KRUPP FRIGYES-féle
különleges aczélcsövü fegyverekből

eredeti gyári árakon.

Ezen fegyverek a jelenkor legmegbizhatóbb és legjobban lövő vadászfegyverei és kimeritő leirásai, valamint számos előkelő vadászatkedvelő és hivatásos vadász referenciájával, ugyszintén **árjegyzékkel** készséggel szolgálok.

Cs. és kir. állami áruda által osztrák magyar füstnélküli 1. számu vadászati és taresa löporral töltött töltények, továbbá szállitok **minden fajta kész vadásztöltényeket** mindenkor pontosan és frissen töltve, minden kaliberűhöz legolcsóbb áron.

Vadászati, utazási és sport-különlegességek.

Saját lövölde. A pozsonyi II. Mezőgazdasági országos kiállitás alkalmából vadászfegyvercim és vadászeszközeim dus választékban lesznek kiállitva, melyek eladók is, mit is a t. közönség beceses figyelmébe ajánlok.

Kadótulajdonos: **özv. Moskóczi Ferenczné.**

Nyom. a turóczszentmártoni magyar nyomdában. — Moskóczi F.-né.